

คู่มือปฏิบัติการ

การพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เล่มที่

6

การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)
และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

นายพิจิตร อุตตะโปน

ศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

คำนำ

คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ที่เข้ารับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้นิเทศมีความมุ่งหวังให้ครูคณิตศาสตร์ มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สามารถนำผลการอบรมด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปใช้ในวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน และนำข้อมูลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน จะทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ครูสามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

หวังว่าคู่มือปฏิบัติการการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เล่มนี้ จะช่วยให้ผู้นิเทศนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

นายพิจิตร อุตตะโปน

คำชี้แจง

คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ที่ผู้เข้ารับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บทนำ

ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

ตอนที่ 3 ขั้นตอนดำเนินการนิเทศ

คู่มือปฏิบัติการฉบับนี้ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ โดยปรับปรุงยุคให้เหมาะสมกับบริบท สภาพความต้องการในการนิเทศแต่ละครั้ง โดยผู้นิเทศดำเนินการนิเทศ ติดตามครูผู้รับการนิเทศ ในการช่วยเหลือแนะนำ ครูจะได้พัฒนาตนเองให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อนักเรียนเกิดคุณภาพด้านการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำชี้แจง	ข
สารบัญ	ค
ตอนที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์ของการนิเทศติดตาม	2
ขอบเขตของการนิเทศ	2
ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ	3
การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด	3
ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	4
การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)	6
ตอนที่ 3 ขั้นตอนดำเนินการนิเทศ	13
ขั้นตอนดำเนินการ	13
แผนการดำเนินการ	16
เครื่องมือนิเทศ	16
บรรณานุกรม	20

บทนำ

1

ความเป็นมา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของกระบวนการทางการศึกษา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการทางการศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้า ทั้งนี้ บุคลากรทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำหลักการของการวัดและประเมินผู้เรียนมาใช้ในการขับเคลื่อนให้กระบวนการทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็คือครู เนื่องจากหน้าที่หลักของครูคือการอบรมสั่งสอนผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ โดยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นที่ตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรการศึกษา และการที่ครูจะสามารถดำเนินการให้บรรลุตามหน้าที่ดังกล่าวได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักของการวัดและประเมินผลมาใช้ในการบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษาตามองค์ประกอบของกระบวนการทางการศึกษา เมื่อองค์ประกอบของกระบวนการทางการศึกษาทั้งสามส่วนบูรณาการกัน การดำเนินงานเข้าด้วยกันได้แล้ว จะนำมาซึ่งการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้ครูจะเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการต่าง ๆ และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาแล้ว การที่จะนำมาซึ่งความสามารถดังกล่าวได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ จะทำให้ได้สารสนเทศในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนกับความมุ่งหมายทางการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำกับดูแล ติดตามและปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

จากการดำเนินงานนิเทศ ติดตามการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่าครูมักไม่สร้างข้อสอบเอง อันเนื่องมาจากมีข้อสอบในหนังสือของสำนักพิมพ์ที่โรงเรียนนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ หรือการค้นหาข้อสอบจากระบบอินเทอร์เน็ต แต่ครูผู้สอนไม่ได้มีการปรับปรุงข้อสอบที่ค้นหาได้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดแต่อย่างใด ประกอบกับครูขาดความมั่นใจในการเขียนข้อสอบเอง การที่จะปล่อยให้ครูขาดความมั่นใจ หรือความสามารถในการสร้างข้อสอบ จะส่งผลให้การประเมินผู้เรียนไม่เป็นไปตามหลักการที่ควรจะเป็น และจะนำมาซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นนายพิจิตร อุตตะโปน ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จึงได้พัฒนาคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเนื้อหาในการอบรมปฏิบัติการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับชั้นเรียน เพื่อพัฒนาครูให้สามารถดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 หน่วย ประกอบด้วย

- หน่วยที่ 1 สร้างความตระหนักเรื่องการวัดและประเมินผล
- หน่วยที่ 2 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษา
- หน่วยที่ 3 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้สู่การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- หน่วยที่ 4 การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- หน่วยที่ 5 การวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือประเมินผู้เรียน

จากการนำคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มาดำเนินการจัดการอบรมปฏิบัติการให้ความรู้กับครูโรงเรียนละ 1 คน ซึ่งเป็นครูคณิตศาสตร์ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 85 คน และกำหนดแผนในการนิเทศ ติดตามการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในระดับชั้นเรียน เพราะหากครูผู้สอนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน และนำข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน จะทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ครูสามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งการนิเทศติดตามครั้งนี้ เป็นการเน้นการนิเทศติดตามงานด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นหลัก โดยใช้วิธีการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ระหว่างศึกษานิเทศก์และครูผู้รับการนิเทศและชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วัตถุประสงค์ของการนิเทศติดตาม

เพื่อนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ที่ผู้รับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขอบเขตของการนิเทศ

1. ขอบข่ายด้านเนื้อหาการนิเทศ

1.1 การตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

1.1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ (Objective)

1.1.2 กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

1.1.3 การวัดและประเมินผล (Evaluation)

1.2 การสังเกตการสอน

1.3 การสะท้อนผลการสอนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

2. ขอบข่ายด้านกลุ่มเป้าหมายการนิเทศ

กลุ่มเป้าหมายการนิเทศครั้งนี้ จำแนกเป็น

2.1 ครูคณิตศาสตร์ที่เข้ารับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ Model Teacher จำนวน 85 คน

2.2 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ได้แก่ Buddy, Mentor, Expert

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การนิเทศ

คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ผู้จัดทำได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร สามารถนำมาประมวลนำเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด
2. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
3. การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด

นักวิชาการมีความเชื่อว่า การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด เป็นนวัตกรรมหรือเครื่องมือการนิเทศที่ ช่วยให้ครูได้สะท้อนการจัดการเรียนการสอนของตนได้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นการทำงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ(ครูผู้สอน) ในลักษณะของการทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วน (partner) เป็นการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยใช้คำถามกระตุ้นให้คิด โดยผู้นิเทศทำหน้าที่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ไม่ใช่การตรวจประเมินเป้าหมายของการนิเทศอยู่ที่การปรับปรุงการเรียนการสอนของครู การจัดกิจกรรมของ ครูที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม และยังเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้รับการนิเทศได้ค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของ ตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด ไว้ 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมในห้องเรียน (Lesson day) เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศได้เข้าไปสังเกตการณ์สอนของ ผู้รับการนิเทศ (ครูผู้สอน) ในชั้นเรียน โดยได้ทำการเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสะท้อนคิด ต่อไป

ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิด (Reflective) เป็นการนำประเด็นที่ผู้นิเทศได้บันทึกไว้จากการสังเกตการณ์ สอนมาพูดคุย ใช้คำถามเพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้สะท้อนถึงการสอนของตน โดยเน้นให้ผู้รับการนิเทศได้สะท้อน ถึงจุดที่ต้องพัฒนาและจุดที่ตนทำได้ดี

ขั้นที่ 3 การอภิปรายร่วมกัน (Debriefing) เป็นการที่ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ นำประเด็นที่ได้ จากการสะท้อนมาขยายผล พูดคุยหาแนวทางการปรับปรุง แก้ไข หรือแนวทางการพัฒนาร่วมกันในครั้งต่อไป

ขั้นที่ 4 ติดตามผลการพัฒนา (Follow up) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศต้องติดตามผลการสะท้อนคิดร่วมกัน ไปพัฒนางานของผู้รับการนิเทศ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หมายถึง กลุ่มคนที่มีการรวมตัวกัน เพื่อพัฒนาวิชาชีพในกลุ่มของตน เริ่มจากเสนอประเด็นปัญหาหรือการพัฒนาที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียน แล้วสมาชิกร่วมกันคัดเลือกประเด็นที่ต้องการแก้ปัญหาหรือการพัฒนา ช่วยกันระดมสมองหาวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนา หาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ/งานวิจัย/แหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาแก้ไขหรือพัฒนาครั้งต่อไป ร่วมกันอภิปรายและเลือกวิธีการ/สื่อ นำไปทดลองใช้ มีการสังเกตการสอนเพื่อเก็บข้อมูล นำผลจากการสังเกตการสอนมาปรับปรุงแก้ไข สรุปผล แล้วทดลองใช้ต่อไป แบ่งปันประสบการณ์ หรือ ให้ครูแต่ละคนเสนอว่ามีปัญหาอะไร มีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร ผลเป็นเช่นไร และบันทึกใน Logbook หรือจับคู่สนทนาระหว่างครูในโรงเรียนใกล้ ๆ กัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559)

คณะกรรมการพัฒนาเครือข่ายวิชาชีพ ครูสภา ได้กำหนดคุณลักษณะ 5 ประการ ที่ควรเกิดในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่

1. shared values and norms สร้างโอกาสให้เกิดคุณค่าและแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และการปฏิบัติที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
2. collective focus on student learning ร่วมมือในการมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน
3. collaboration การร่วมมือรวมพลังทุกคนในการเรียนรู้และพัฒนาการปฏิบัติงาน
4. expert advice and study visit การเปิดรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและศึกษากิจการปฏิบัติงานจริง และต้องมีกิจกรรม study visit นั่นคือการเยี่ยมชมห้องปฏิบัติการจริงของผู้เชี่ยวชาญ
5. Reflection dialogue การสนทนาเพื่อเป็นการสะท้อนสิ่งที่ได้วางแผนและลงมือปฏิบัติ โดยต้องเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (two way communication)

ขั้นตอนการดำเนินการในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. PLAN = shared values and norms และ collective focus on student learning เริ่มต้นด้วยการวางแผน กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนออกแบบการแก้ปัญหาพร้อมทั้งพูดคุยเพื่อร่วมกันออกแบบการแก้ปัญหา
2. DO = collaboration และ expert advice and study visit ขึ้นปฏิบัติการ เช่น การสังเกตการสอน ควรทำอย่างน้อย 2 ครั้งใน 1 ภาคเรียน โดยต้องมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง
3. SEE = Reflection dialogue การสะท้อนคิดผลการปฏิบัติงาน เป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน

สมาชิกในกลุ่ม PLC ประกอบไปด้วย

1. model teacher ครูผู้สอน
2. buddy teacher ครูร่วมเรียนรู้
3. mentor หัวหน้ากลุ่มสาระ/ฝ่ายวิชาการ
4. administrator ผู้บริหาร
5. expert ผู้เชี่ยวชาญ

บทบาทสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการทำหน้าที่เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้วยกัน มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มหรือบทบาทของบุคคลในกลุ่ม ดังนี้

1. model teacher หมายถึง ครูผู้สอนที่ทำกิจกรรมตามขั้นตอน PLC ที่เป็นตัวอย่างได้ เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม รักษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก ควบคุมประเด็นการพูดคุย ยั่วให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น

2. buddy teacher หมายถึง ครูผู้ร่วมพัฒนา ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิพากษ์แผนการจัดกิจกรรม ปรับวิธีแก้ปัญหาผู้เรียน ร่วมกัน เปิดใจรับฟัง และเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ รับแนวทางไปปฏิบัติและนำผลมาเสนอ พร้อมต่อยอด

3. mentor คือ ที่ปรึกษาที่ชาญฉลาดและไวใจได้ มักจะเป็นผู้มีประสบการณ์หรือคุณวุฒิที่จะสอน ชี้แนะ ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ สร้างแรงกระตุ้น ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจ

4. administrator หมายถึง ผู้บริหาร จะเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองชั่วโมงการทำกิจกรรม PLC ทำหน้าที่การเฝ้าสังเกต (Monitor) การทำกิจกรรมของสมาชิกในเรื่องการเปิดใจและเชื่อมั่นในการเรียนรู้ด้วยกัน การแสดงบทบาทการนำของกลุ่ม การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

5. export ผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในเรื่องที่กลุ่ม PLC จะขอรับการชี้แนะ หรือเพิ่มเติมความรู้ทางวิชาการได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดขั้นตอนการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. รวมกลุ่ม PLC รวมกลุ่มครูที่มีปัญหา/ความต้องการ เดียวกัน เช่นครูกลุ่มสาระเดียวกัน ครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน เป็นต้น

2. ค้นหาปัญหาหรือความต้องการ

2.1 ร่วมกันเสนอปัญหา/ความต้องการ

2.2 จัดกลุ่มปัญหา

2.3 จัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน

2.4 เลือกปัญหาเพียง 1 ปัญหา โดยการพิจารณาร่วมกัน

3. ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา

3.1 เรื่องเล่าเร้าพลัง/บอกเล่าประสบการณ์ที่แก้ปัญหาได้สำเร็จ

3.2 ค้นหาตัวอย่าง/รูปแบบที่ประสบความสำเร็จ

3.3 ร่วมกันตัดสินใจเลือกรูปแบบ/วิธีการ/นวัตกรรมในการแก้ปัญหา

4. ออกแบบกิจกรรมการแก้ปัญหา ออกแบบกิจกรรมตามวิธีการ/นวัตกรรมที่กลุ่มเลือก

5. แลกเปลี่ยนเสนอแนะ นำเสนอกิจกรรมการแก้ปัญหา ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีประสบการณ์ให้ข้อเสนอแนะ

6. นำสู่การปฏิบัติ /สังเกตการสอน

6.1 นำกิจกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหา

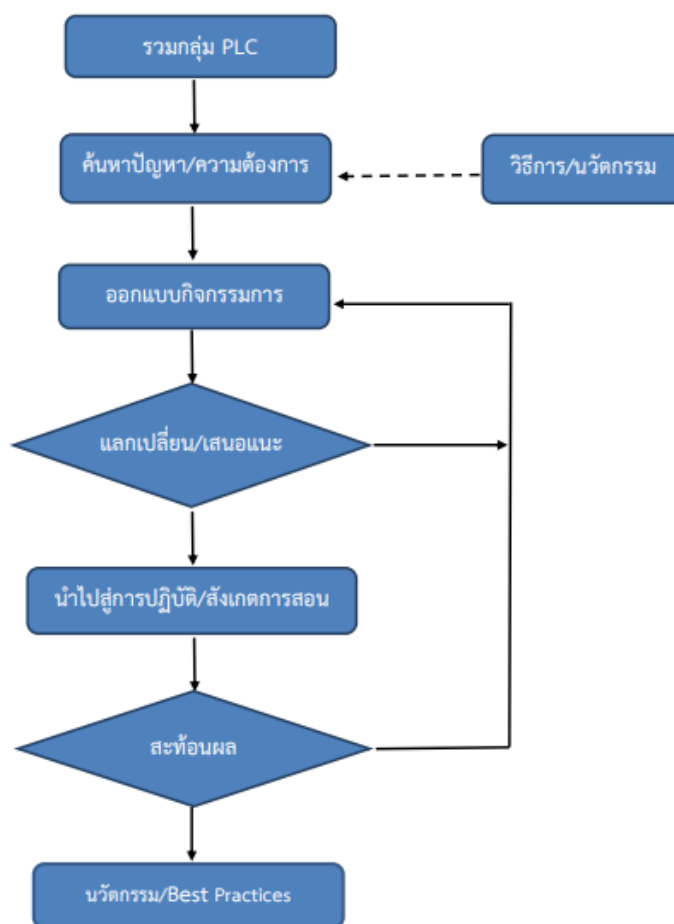
6.2 ผู้สังเกตการณ์เข้าร่วมสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การเยี่ยมชั้นเรียน สังเกตการสอน เป็นต้น

7. สะท้อนผล

7.1 สรุปผลการนำรูปแบบ/วิธีการ ในการนำไปแก้ปัญหา

7.2 อภิปรายผลการแก้ปัญหา เสนอแนะแนวทางในการพัฒนา

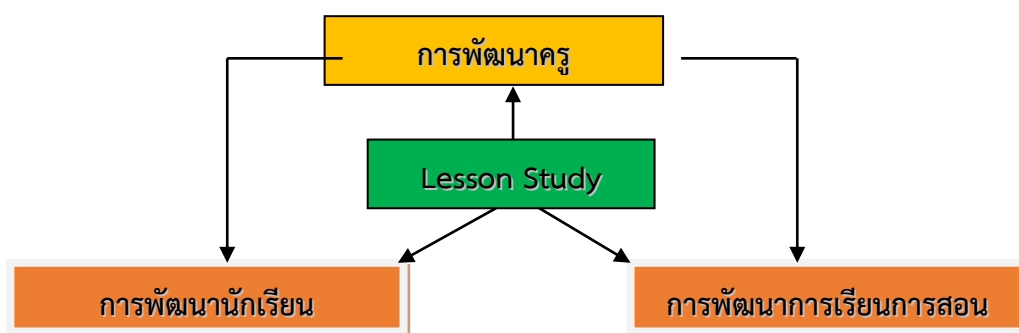
จากขั้นตอนการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สรุปเป็นแผนภาพการดำเนินงานตามขั้นตอนได้ดังแผนภาพ

แผนภาพ 6-1 ขั้นตอนการนารูปแบบ PLC ไปใช้ในสถานศึกษา

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เป็นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาครูวิชาชีพ (Professional Development) ที่มุ่งเน้นการทำงานศึกษาวิจัยร่วมกันของกลุ่มครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียนและสถานศึกษาของตนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในระยะยาว ทั้งนี้เพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนไปพร้อมกัน แสดงความสัมพันธ์ดังแผนภาพ

แผนภาพ 6-2 การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน นักวิชาการที่เกี่ยวข้องแต่ละคนจะเรียกชื่อแตกต่างกันไปบางคนเรียกว่า กระบวนการ (Process) บางคนก็เรียกว่าวงจร (Cycle) บางคนเรียกว่าขั้นตอน (Step) แต่ในการคู่มือนี้จะเรียกว่า กระบวนการ

ชาริณี ตริวัธยัญ (2557) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เป็น กระบวนการพัฒนาครู โดยให้ครูดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดและการ เรียนรู้ของผู้เรียน ผ่าน การทำงานกลุ่มแบบร่วมมือรวมพลังในบริบทการทำงานจริงของตนเอง อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ผ่าน ขั้นตอนสำคัญที่มีลักษณะเป็นวงจรและมีหลักการสำคัญของกระบวนการอย่างครบถ้วน โดยมีเป้าหมายเพื่อ พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูควบคู่ไปกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ เนื่องด้วยกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีลักษณะเป็นกิจกรรมทาง วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท จึงมีผู้เสนอขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันไว้ ในหลายลักษณะ แนวทางและกระบวนการที่นำเสนอในที่นี้ปรับจากผลการวิจัย ส่วนหนึ่งในการวิจัยเพื่อพัฒนา กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการทำงาน ของครูไทย สำหรับ ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาครู หรือสำหรับครูนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของตนเอง กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การเตรียมการดำเนินงาน ได้แก่ (1) การกำหนดรูปแบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้ เหมาะสมกับเป้าหมายและบริบทการดำเนินงาน (2) การเผยแพร่แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) การจัดกลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (4) การแสวงหาและ ประสานงานผู้รู้ และ (5) การจัดตารางปฏิบัติงานและการจัดประชุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงาน กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นกระบวนการทำงานพัฒนา วิชาชีพร่วมกันของกลุ่มครูที่ให้ความสำคัญกับการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการคิดและการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยตรงในชั้นเรียน และการอภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกัน กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันนี้ไม่มี ขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด สามารถยืดหยุ่นและ ปรับเปลี่ยนขั้นตอนการทำงานได้ตามความ เหมาะสมกับบริบทการทำงานจริง โดยยังคงไว้ซึ่งหลักการ สำคัญทั้ง 6 หลักการดังที่ได้เสนอไว้ข้างต้น ในที่นี้ ขอเสนอขั้นตอนสำคัญของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนหลักที่มี ลักษณะการดำเนินงานเป็นวงจร Plan – See - Reflect ดังนี้

แผนภาพ 6-3 กระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันตามกระบวนการ Plan See Reflect

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผน (Plan - Preparations) การดำเนินในระยษะนี้เป็นระยษะก่อนนำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง ซึ่งมีการดำเนินการใน 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.1 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน โดยกลุ่มพัฒนาบทเรียน ร่วมกันระบุปัญหาจากสภาพปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน กำหนดเป้าหมาย หัวเรื่อง หรือ ประเด็นในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา นโยบาย และหลักสูตร โดยมุ่งเน้น เป้าหมายในด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่ากำหนดเป้าหมายตามความสนใจของครู รวมถึง ตรวจสอบความเข้าใจในเป้าหมายของสมาชิกกลุ่มทุกคน แล้วกำหนดแผนปฏิบัติงานของกลุ่มเพื่อ แก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น ๆ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้กลุ่มเกิดความกระจำงในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียนมีทิศทาง และแนวปฏิบัติในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

1.2 การวางแผนบทเรียน โดยกลุ่มเลือกบทเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายมาวางแผนการสอน ร่วมกัน เขียนแผนการจัดการเรียนการสอน และจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน ซึ่ง กลุ่มมักเลือกบทเรียน ที่ท้าทายหรือจัดการเรียนการสอนได้ยาก

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (See – Teaching & Observation) การดำเนินในระยษะนี้เป็นระยษะของนำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง ซึ่งเป็นการสอนและสังเกตในชั้นเรียน โดยกลุ่มนำแผนการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นไปสอนในชั้นเรียนโดยครู 1 คนซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่ม ส่วนสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นผู้สังเกต บันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามแผนที่ได้วางไว้โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น บันทึกวีดิทัศน์ บันทึกเทปเสียง เก็บรวบรวมผลงานผู้เรียน หรือสัมภาษณ์ผู้เรียนหลังสอน ซึ่งเน้นการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงการคิดและการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้กลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันได้ทำความเข้าใจในกระบวนการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และเพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานหรือ ประเด็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป ในการสังเกตชั้นเรียน มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้ในการอภิปราย สะท้อนความคิดถึงแนวทางการสอนที่ดีกว่าเดิม มิใช่เพื่อประเมินการสอนของครูซึ่งในขณะสังเกต ผู้สังเกตไม่ควรให้ความช่วยเหลือหรือแทรกแซงการทำกิจกรรมของผู้เรียน และควรสังเกตในประเด็นของการจัดการเรียนการสอนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ ไม่ใช่ลักษณะตามธรรมชาติของครูหรือผู้เรียนที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างทันที ขั้นตอนการสอนและสังเกตนี้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการ และเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันกับขั้นตอน การสืบสอบผลการปฏิบัติงานหรือการอภิปรายสะท้อนความคิดหลังการสอนซึ่งเป็นขั้นตอนต่อไปอยู่เสมอ เพราะการดำเนินงานใน 2 ขั้นตอนนี้คือจุดศูนย์รวมขององค์ความรู้ ความคิด และการปฏิบัติของครู และเป็นบริบทในการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ซึ่งได้แก่ ครู ผู้เรียน และผู้รู้ ซึ่งจะช่วยส่งผลให้ครูได้ความรู้ มุมมอง และแนวคิดใหม่ในการจัดการเรียนการสอน การสังเกตผู้เรียนโดยตรงในชั้นเรียนจริง นี้ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นและข้อบ่งคับสำคัญของ กระบวนการที่สามารถช่วยแก้ปัญหาที่ครูอาจทำงานพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงได้ และเป็นการกระตุ้นให้ครูต้องคิดวางแผนการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในชั้นเรียน ซึ่งต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มิใช่คิดเพียงเพื่อให้ออกมาเป็นเอกสารหลักฐานส่งผู้บังคับบัญชาเท่านั้น รวมทั้งการให้ครูได้ สังเกตผู้เรียนนี้ช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความรู้

ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ครูสามารถแสดงพฤติกรรมการสอนและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ขั้นที่ 3 สะท้อนผล (Reflect – Discussion & Reflection) การดำเนินงานในระยะนี้ เป็นระยะหลังการนำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง เป็นขั้นตอนของการย้อนทวน (recall) ไตร่ตรองสะท้อนคิด (reflect) ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข (re-design/ revise) สอนซ้ำ (re-teach) และถอดบทเรียนว่ากลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ในประเด็นใดบ้าง ซึ่งมีการดำเนินการใน 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

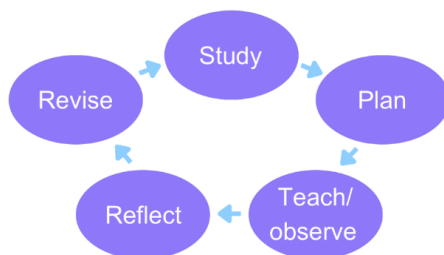
3.1 การสืบสอบผลการปฏิบัติงาน เป็นขั้นที่กลุ่มอภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกันจากข้อมูลที่ได้ในขั้นที่ 2 โดยมุ่งเน้นการอภิปรายเพื่อให้ได้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนมักเป็นผู้เริ่มต้นการอภิปรายก่อน และอภิปรายมุ่งประเด็นที่ตัวบทเรียนว่าสิ่งใดคือปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน และอภิปรายถึงแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น รวมทั้งควรอภิปรายสะท้อนความคิดว่ากลุ่มได้เรียนรู้อะไรจากการดำเนินงานในชั้นเรียนบ้าง นอกจากนี้ ครูสามารถให้ผู้เรียนเป็นผู้สะท้อนความคิด เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ทั้งในด้านความรู้สึก ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะซึ่งหลายครั้งพบว่า ผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลที่นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างน่าสนใจ

3.2 การปรับปรุงแก้ไขบทเรียน เป็นขั้นตอนที่กลุ่มปรับปรุงแก้ไขบทเรียนซึ่งรวมถึง แผนการจัดการเรียนการสอนและเอกสารหรือสื่อประกอบการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้มีคุณภาพดีและ สมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้นตามข้อสรุปที่ได้จากการอภิปราย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกว่าครั้งที่ผ่านมา

3.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่กลุ่มครูรวบรวมข้อมูล สรุปข้อเรียนรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ที่ได้สู่บุคคลอื่นๆ อาจโดยการเปิดชั้นเรียน (Open class) ซึ่งเชิญผู้สนใจ มาร่วมสังเกตการจัดการเรียนการสอน และนำเสนอทั้งผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและนวัตกรรม หรือวิธีการพัฒนาที่ใช้ใน การพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อขยายผลและเพื่อเติมเต็มการเรียนรู้ของกลุ่มต่อไป รวมทั้งเพื่อให้กลุ่มได้จัดระบบองค์ความรู้ที่ได้ของตนและมีหลักฐานในการดำเนินงานที่ชัดเจน ตลอดจนเพื่อให้มีโอกาสได้ภาคภูมิใจใน ผลงานใน ขั้นตอนที่ 2-3 นั้น อาจมีการดำเนินการซ้ำได้หลายครั้ง หากต้องการหรือจำเป็นซึ่งหลังจากปรับปรุง แก้ไข บทเรียนในขั้นที่ 3.2 แล้ว อาจนำบทเรียนดังกล่าวไปสอนอีกครั้ง (reteach) กับผู้เรียนกลุ่มใหม่โดยครูคน เดิม หรือครูอื่น เพื่อพัฒนาบทเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและเมื่อได้บทเรียนที่มีคุณภาพแล้ว กลุ่มก็สามารถเริ่มต้น ดำเนินการตามวงจรพัฒนาบทเรียนร่วมกันกับบทเรียนใหม่ที่สอดคล้องกับเป้าหมายเดิมที่ได้กำหนดไว้ หรือ บทเรียนตามเป้าหมายใหม่ได้ต่อไป

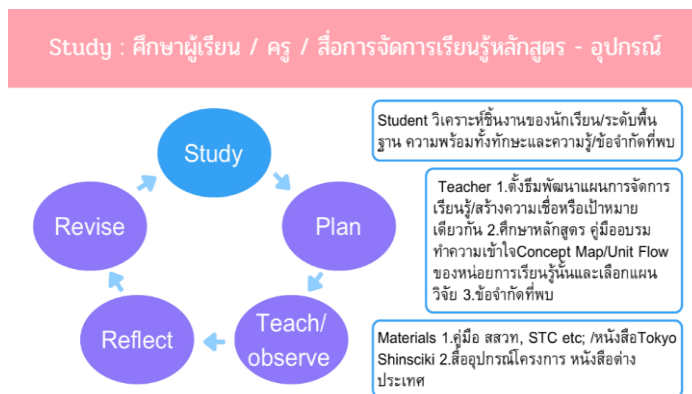
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ได้พัฒนากระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันมา ใช้ในการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งสามารถ สรุปได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ผ่านการเปิดชั้นเรียน(Lesson study)

แผนภาพ 6-4 แสดงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

ขั้นที่ 1 Study ครู และบุคลากรโรงเรียนจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่จะเปิดชั้นเรียน หรือ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

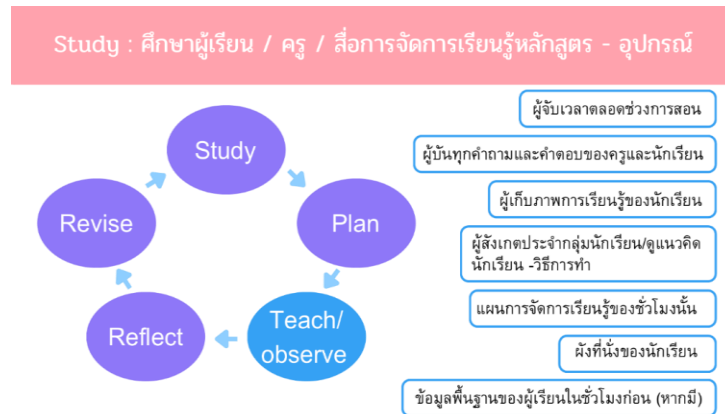
แผนภาพ 6-5 แสดงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นที่ 1 Study

ขั้นที่ 2 Plan ครู และบุคลากรโรงเรียน PLC แผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่จะเปิดชั้นเรียน

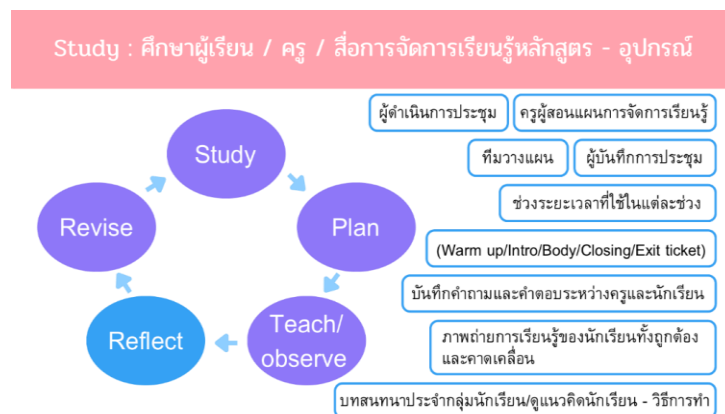
แผนภาพ 6-6 แสดงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นที่ 2 Plan

ขั้นที่ 3 Teach/Observe การเปิดห้องเรียน สังเกตการสอนตามที่โรงเรียนกำหนดไว้ ทีมศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้าร่วมสังเกตการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่โรงเรียนได้จัดไว้ และสิ่งที่สำคัญสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะพิจารณาผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้เสนอรายชื่อครูรับรางวัล SMART Teacher

แผนภาพ 6-7 แสดงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นที่ 3 Teach/observe

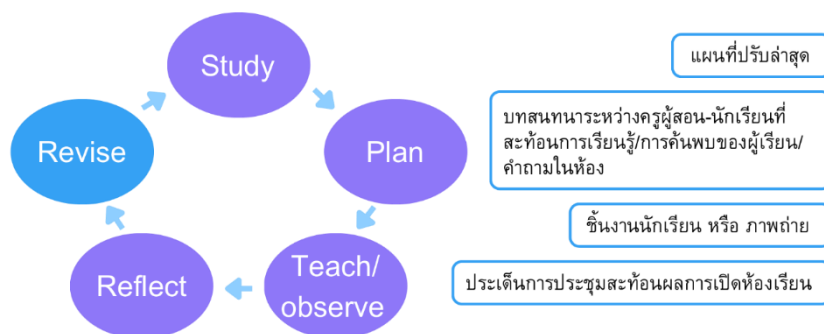
ขั้นที่ 4 Reflect สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทีมที่เข้าสังเกตชั้นเรียนทั้งหมด เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล ถึงสภาพการเรียนรู้ในหนึ่งชั่วโมงนั้น ๆ

แผนภาพ 6-8 แสดงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นที่ 4 Reflect

ขั้นที่ 5 Revise ปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำการเปิดชั้นเรียนและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในหน่วยต่อไป ตามข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โรงเรียน

Study : ศึกษาผู้เรียน / ครู / สื่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตร - อุปกรณ์

แผนภาพ 6-9 แสดงขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นที่ 5 Revise

ขั้นตอน ดำเนินการนิเทศ

คู่มือปฏิบัติการการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ผู้จัดทำได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ (Planning)

1. กำหนดเป้าหมายการนิเทศจากสภาพปัจจุบันและนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา
2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศจากกรณีศึกษา ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย
3. วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย
4. นำข้อมูลจากมาดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบ SOAR Analysis ในการพิจารณาจุดแข็งและโอกาสที่จะไปสู่เป้าหมายของการนิเทศ
5. นำข้อมูลจากการดำเนินการ SOAR Analysis มากำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางในการนิเทศและการกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด
6. นำกลยุทธ์หรือแนวทางในการนิเทศและการกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในคณะที่ศึกษานิเทศก์
7. จัดทำแผนการดำเนินงานการนิเทศ ติดตาม โดยการนำสารสนเทศจากการวิเคราะห์ มาเป็นฐานในการพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการเปิดชั้นเรียน
8. จัดทำปฏิทินการนิเทศในการสังเกตชั้นเรียนตามกระบวนการเปิดชั้นเรียน (Lesson Study)
9. จัดทำเอกสารแผนการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด การนิเทศ ติดตามการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

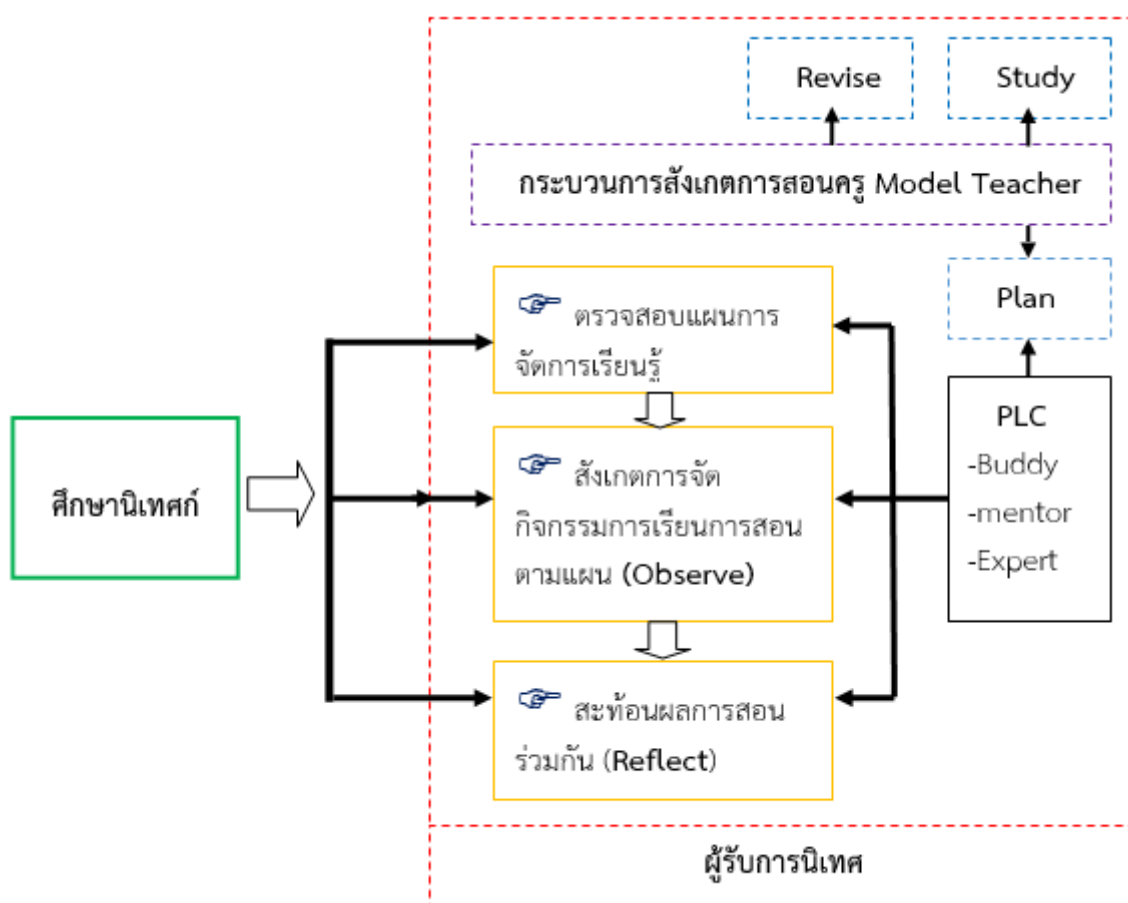
ขั้นที่ 2 ดำเนินการนิเทศ (Doing)

1. ประสานงานกับครูกลุ่มเป้าหมายก่อนการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ
2. ครูผู้รับการนิเทศจัดส่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะทำการเปิดชั้นเรียนให้กับศึกษานิเทศก์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและส่งกลับให้ครูนำไปปรับเป็นแผนที่จะนำไปใช้ในการเปิดชั้นเรียน
3. จัดเตรียมเอกสารและเครื่องมือนิเทศในการนิเทศรายบุคคลก่อนการปฏิบัติการนิเทศ
4. การปฏิบัติการนิเทศ

4.1 ดำเนินการนิเทศตามกระบวนการเปิดชั้นเรียน (Lesson Study) ในขั้น TEACH/OBSERVE และขั้น REFLECT ร่วมกับทีม PLC ของครูผู้รับการนิเทศ โดยใช้การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด

4.2 บันทึกผลการนิเทศลงในแบบนิเทศ ติดตามความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแบบบันทึกสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

กระบวนการการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study แสดงตามแผนภาพที่ 6-1 แสดงกระบวนการปฏิบัติ ดังนี้

แผนภาพที่ 6-10 แสดงกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์

จากแผนภาพ 6-10 ศึกษานิเทศก์จะดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด เป็นการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษา และกระตุ้นให้ครูได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) ช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง ปรับปรุงงานและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด จะเกิดขึ้นในกิจกรรมหรือในชั้นเรียนต่อไป

1. การสนทนาเกี่ยวกับการวางแผนจัดการเรียนรู้ (Planning Conversation)

การสนทนาเกี่ยวกับการวางแผนจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศสนับสนุนให้ครูได้ระบุเป้าหมายการเรียนรู้และอธิบายหรือสาธิตเกี่ยวกับสิ่งที่จะสอน โดยผู้นิเทศใช้คำถามนำเพื่อให้ครูได้ไตร่ตรองเกี่ยวกับการสอนของตนเองก่อนที่จะนำไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน ผู้นิเทศจะช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับเป้าหมายในการสอนของตนเอง นอกจากนี้ ผู้นิเทศจะส่งเสริมให้ครูได้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมการสอน พฤติกรรมของผู้เรียนที่คาดหวัง จุดมุ่งหมายของบทเรียน และผลการเรียนรู้ที่ต้องการ การดำเนินการสนทนาเกี่ยวกับการวางแผนจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ จะเกิดพฤติกรรมนี้ในขั้น Plan ผู้นิเทศใช้คำถามเพื่อให้ครูได้ไตร่ตรองเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1.2 การระบุเนื้อหาสาระและวิธีการที่จะสอน
- 1.3 การกำหนดกระบวนการ กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอน
- 1.4 การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล

2. กิจกรรมในห้องเรียน (Lesson day) ผู้นิเทศสังเกตการสอนของครู และกำหนดประเด็นที่ได้จากการสังเกตและบันทึกข้อมูลเพื่อนำสู่การสะท้อนคิด จะเกิดพฤติกรรมนี้ในขั้น Teach/Observe

3. การสะท้อนคิด (Reflective) นำประเด็นที่ได้จากการบันทึกการสังเกตการสอน และประเด็นที่เป็นข้อสงสัย แล้วใช้คำถามในการกระตุ้นตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้รับการนิเทศเกิดการสะท้อนคิดในการเรียนการสอนของตนเอง โดยสะท้อนถึงจุดที่ตนเองต้องพัฒนาและเห็นถึงจุดที่ตนเองทำได้ดี จะเกิดพฤติกรรมนี้ในขั้น Reflect

4. การอภิปรายร่วมกัน (Debriefing) ทั้งผู้นิเทศและครูเขียนบรรยายประเด็นที่ได้จากการสะท้อนคิดมาพูดคุย ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางในการแก้ปัญหาและดำเนินการในครั้งต่อไป จะเกิดพฤติกรรมนี้ในขั้น Reflect

5. ติดตามผลการพัฒนา (Follow up) ผู้นิเทศจะติดตามผลจากการสะท้อนคิดและอภิปรายเพื่อหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้เห็นถึงการพัฒนาของผู้รับการนิเทศ จะเกิดพฤติกรรมนี้ในขั้น Revise

ขั้นที่ 3 ประเมินผลการนิเทศ (Evaluation)

1. นำข้อมูลจากการบันทึกในแบบนิเทศ ติดตามความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้เข้ารับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำเป็นสารสนเทศจากการนิเทศติดตาม

2. กำหนดวิธีการในการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด

3. ผู้รับการนิเทศดำเนินการประเมินความพึงพอใจตามแบบประเมินความพึงพอใจของครูต่อการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล

4. สรุปวิเคราะห์ผลจากการนิเทศ ติดตามความสามารถด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้เข้ารับการนิเทศจากการอบรมปฏิบัติการตามคู่มือการนิเทศด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 สรุปผลการนิเทศ (Reporting)

1. จัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการในขั้นที่ 3
2. เขียนรายงานการนิเทศจากข้อมูลที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์

3. จัดทำเอกสารรายงานผลการนิเทศในผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ และเผยแพร่ทางเว็บไซต์กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

2. แผนการดำเนินการ

กำหนดการดำเนินการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) ตามนโยบายและการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการนิเทศ ติดตาม ตามปฏิทินการนิเทศ และมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อน ดังนี้

1. สัมภาษณ์ สอบถาม ครูผู้รับการนิเทศ
2. สังเกตการสอนของครูผู้สอน โดยมีขั้นตอนการสังเกตการสอน ดังนี้
  - 2.1. การตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบประเด็นต่อไปนี้
    - (1) จุดประสงค์การเรียนรู้ (Objective)
    - (2) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)
    - (3) การวัดและประเมินผล (Evaluation)

2.2 การสังเกตการสอน

2.3 การสะท้อนผลการสอนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

2.4 การปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำการเปิดชั้นเรียนและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในหน่วยต่อ ๆ ไป ตามข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โรงเรียน

3. เครื่องมือนิเทศ

แบบนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูด้านเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จัดทำขึ้น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูด้านเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

ชื่อผู้รับการสังเกตการสอน.....	โรงเรียน.....
วิชา.....	เรื่อง.....
ระดับชั้นที่สอน.....	
ผู้สังเกตการสอน นายพิจิตร อุตตะโปน ศึกษาพิเศษ	

ประเด็นการนิเทศติดตามฯ

1. การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 ไม่มีการดำเนินการ

1.2 มีการดำเนินการ

(1) การศึกษาหลักสูตร มาตรฐาน ตัวชี้วัด

.....

(2) การศึกษาเทคนิคการเรียนรู้/รูปแบบการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

2. การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.1 ไม่มีการระบุเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้2.2 มีการระบุเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เครื่องมือวัดด้านความรู้ เครื่องมือวัดด้านทักษะ เครื่องมือวัดด้านเจตคติ 3. -

3. ความสอดคล้องของเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้

3.1 ไม่สอดคล้อง3.2 สอดคล้อง

.....

.....

.....

4. การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.1 ไม่พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

4.2 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

ฉบับที่ 2 แบบสังเกตการสอนในชั้นเรียน ที่ใช้ในการนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่าน
กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการพัฒนา
บทเรียนร่วมกัน (Lesson Study)

ประเด็น	สิ่งที่สังเกต	สิ่งที่สังเกตได้
1. บรรยากาศห้องเรียน	บรรยากาศห้องเรียน ความสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ให้ใส่ ระดับ 1-10 มีอารมณ์ที่ไม่เป็นมิตร .....มีความ อบอุนและเป็นมิตร..... 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	

ประเด็น	สิ่งที่สังเกต	สิ่งที่สังเกตได้
2. การจัดชั้นเรียนและการทำงานเป็นกลุ่ม	นักเรียนนั่งและทำงานเป็นกลุ่มหรือไม่	
3. การมีส่วนร่วมของผู้เรียน	<p>นับจำนวนนักเรียนที่มีส่วนร่วมในชั้นเรียน (ให้นับคนที่นั่งฟังเฉย ๆ ด้วย) โดยนับจำนวนนักเรียนใน 3 ช่วงกิจกรรม ดังนี้ :</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 นาที หลังจากชั้นเรียนได้เริ่มแล้ว - ช่วงกลางๆของบทเรียน - ช่วงสุดท้าย ประมาณ 5 นาที ก่อนจบบทเรียน แสดงผลรายงานโดยใช้จำนวนที่เป็นร้อยละ 	
4. แผนการจัดการเรียนรู้	<p>ครูมีแผนการสอนหรือไม่ ส่งให้ผู้สังเกตก่อนการสอน และ แผนมีความสอดคล้องกันของ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการ เรียนรู้ และการวัดและประเมิน หรือไม่</p>	
5. เนื้อหาบทเรียน	<p>เนื้อหาของบทเรียนเหมาะสมหรือไม่ บทเรียนมีความท้าทายพอสำหรับผู้เรียนที่เก่งแล้วหรือไม่ มีนักเรียนคนไหน หรือ กลุ่มไหน ที่ไม่สามารถเข้าใจบทเรียน หรือ เรียนตามทันเพื่อน ไหม</p>	
6. ภาระงานของนักเรียน	<p>นักเรียนทำอะไรรหว่างบทเรียน ให้บรรยายว่างานที่ครูให้ นักเรียน ได้ทำในชั้นเรียนช่วยให้นักเรียน พัฒนาทักษะการรู้คิด ในระดับใด บรรยายคร่าว ๆ และบันทึกการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน</p>	
7. การประเมินระหว่างเรียนรู้	<p>ให้บอกร้อยละของการวัดและ ประเมินในชั้นเรียน 2 ประเด็นดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> -Assessment as Learning -Assessment for Learning 	
8. การประเมินความเข้าใจและการตั้งคำถามเพื่อ	<p>ครูผู้สอนตั้งคำถามเพื่อประเมิน ความเข้าใจของผู้เรียนหรือ กระตุ้น ให้เกิดการอภิปราย คำถามที่</p>	

ประเด็น	สิ่งที่สังเกต	สิ่งที่สังเกตได้
การอภิปราย ในชั้นเรียน	ครูผู้สอนถามเป็นคำถามที่ถาม นักเรียนทั้งชั้น หรือ เป็นคำถามที่ เน้นถามเฉพาะนักเรียนเป็น รายบุคคล ให้จดคำถามที่ผู้นิเทศ ได้ยิน	
9. การอภิปราย ในชั้นเรียน	สังเกตเห็นบทสนทนาที่เกิดขึ้นใน ชั้นเรียนหรือไม่ บทสนทนา นั้นเป็น การพูดคุยกันทั้งชั้นเรียนหรือเป็น กลุ่ม มีนักเรียนจำนวนกี่คนร่วมใน บทสนทนานั้น ๆ หัวข้อของการ พูดคุยกัน นั้นคืออะไร	
10. การเขียน	มีการมอบหมายให้นักเรียนฝึก เขียนระหว่างการสอนในชั้นเรียน หรือไม่ เป็นการเขียนเกี่ยวกับเรื่อง อะไร (รวมถึง exit tickets)	
11. การใช้ภาษา	นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่านใน ชั้นเรียนหรือไม่ กิจกรรมนี้ใช้เวลา เท่าไร ครูผู้สอนเน้นการอ่านจับ ใจความหรือการอ่าน เพื่อเข้าใจคำ ศัพท์บ้างหรือไม่	
12. การจบบทเรียน	มีการสรุปและจบบทเรียนอย่างไร มีการประเมินความเข้าใจ บทเรียน โดยครูผู้สอนหรือไม่ มีการสรุป เนื้อหาที่ได้เรียนรู้มา ในบทเรียน หรือไม่	
13. วินัย/การปฏิบัติ ที่ไม่เหมาะสม	คุณสังเกตเห็นเด็กที่มีความ ประพฤติไม่ดีหรือไม่ มีกี่คน การ กระทำของนักเรียนดังกล่าวส่งผล กระทบต่อการสอนในชั้นเรียน หรือไม่ ครูผู้สอนได้ดำเนินการ อย่างไรในการควบคุมสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น	
การบันทึกผลในชั้นตอนสะท้อนผล (Reflect)		

บรรณานุกรม

- ชาโรณี ตีรวิทย์. (2552). การศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) : ทางเลือกใหม่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. วารสารครุศาสตร์ ประจำเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม.
- ชาโรณี ตีรวิทย์. (2552). การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน. ปรินญาดุขฎฐิบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2535). การนิเทศแบบคลินิก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน. ปรินญาดุขฎฐิบัณฑิตครุศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2548). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. แฮ้าส้อฟแควร์มิสท์ กรุงเทพมหานคร.
- มนตรี แยมกสิกร. (2560). มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ. ในการประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2560 เรื่อง คุรุยุคใหม่ สร้างเด็กไทย 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- วีชรา เล้าเรียนดี. (2545). เทคนิคและทักษะการนิเทศการสอน. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วีชรา เล้าเรียนดี. (2550). การนิเทศการสอน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงัด อุทรานันท์. (2550). การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมขับเคลื่อน กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ” ู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงาน ก.ค.ศ.. (2560, 5 กรกฎาคม 2560). หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน. ที่ ศธ 0206.7/ว 22.

